

הפרטים. ובודאי שאין להתרשם באם נדמה שיש קישורים, וכידוע הפס"ד דבי"ד של מעלה, אשר בגלל המס"נ הלזו (של רבנו הזקן) על תורת החסידות פסקו בבי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהיי יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה. ורואים בפועל אשר בצורה של דרכי נועם ובדרכי שלום (אף כי כמובן, בתוקף המתאים) מצליחים ביותר.

בשאלתו אודות הנוסח – באופן רשמי – תכלית ביאתו והתיישבותו בדעטרקאָיט, בטח כבר נדבר בזה עם הרה"ח כו' הר[חמנ]א"א שי'. ועוד יכתוב לו בזה בפרטיות גם עתה.

בברכה לבשו"ט תכה"י ובאופן דמוסיף והולך

מ. שניאורסאהן

וכידוע הפס"ד: אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע רסד ואילך. וש"נ.
ה[חמנ]א: הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב.

לעילוי נשמת

מרת **מרים** ע"ה רוט

בת ר' **דובער** ע"ה

נפטרה ש"פ בא, ששי בשבט, ה'תשס"ט

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי ולזכות

בתה מרת **שרה** בת **מרים**

ובעלה הרה"ת עוסק בצ"צ וכו' ר' **יעקב** בן **חנה**

ומשפחתם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

עמאר

פפרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשכ"ז

חלק א – יו"ל לש"פ בא, ג' שבט, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

ששים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

הוספה

א

בי"ה, כ"ו טבת תשי"ג
ברוקלין
האברך גרשון דובער שי"
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"י טבת, בו כותב אשר מתעכב נתינת הרשיון להם להנסיעה לכאן:

הנה כמדומה שאמרת בפירוש לאביו שי' כשהי' כאן, שאם תתעכב קבלת הרשיונות, הרי יסעו לעי"ע ללמוד בישיבת תומכי תמימים במאָנטרעאל. ובפרט עתה שנתארגנה שם כתה בלימוד החסידות ולימוד הנגלה כדבעי. ואז בהשתדלות הראוי ומתאימה יוכלו להיות – אם רק יקחו עי"ע ללמוד בהתמדה ושקידה הראוי – למשפיעים בהנהגתם על חברי הכתה שם. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, שימשיכו לעצמם עי"י השפעתם זו תוספת הצלחה וברכה בלימוד הנגלה ודא"ח. ובטח יחליטו ויעשו כנ"ל. ואחכה לבשו"ט בזה.

בברכה לת"ת ביר"ש

מ. שניאורסאהן

נ"ב: כנראה הניח בהמעטפה גם העתק מכתבו, ומוחזר פה.

ב

בי"ה, כ"ח טבת תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שלום דובער שי"

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתביו במ כתוב מראשי פעולותיו בקדש במחנו ה'ט'. והי רצון שתהי' ההתחלה בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, וילכו הוא וזוגתו תחי' מחיל אל חיל במלאכת הקדש, החזקת היהדות והפצתה בכלל והפצת המעינות בפרט, אשר בודאי תביא לרוב הצלחה בעניניהם הפרטים ובכל

א

מצילום האגרת.

ב

מצילום האגרת. נדפסה בקונטרס "צדיק למלך" ו' ע' 88.
מוה' שלום דובער: שם טוב, דעטרֶאָיט.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בא, ג' שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשכ"ז – (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה – כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעור "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר כ"ח טבת, ה'תשע"א (ופרצת),

ששים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
מתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2010 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת „תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

כחדשים¹⁰², ועד ל"חדשים", ללא כ"ף הדמיון (כמ"ש בפירושו רש"י במקום אחר בחומש¹⁰³), כיון ש"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"¹⁰⁴, כך, שהדבר-תורה מגיע עוד הפעם מהקב"ה מחדש כמו בפעם הראשונה.

ולאחרי כן ממשיכים זאת במעשה למטה מעשרה טפחים, שהחיים שלו הם באופן שהתורה היא "חיינו ואורך ימינו"¹⁰⁵, כפי שחודרת את כל ימי השבוע, ועאכו"כ את יום השבת,

ועי"ז נמשך אורך ימים ושנים כפשוטם, אורך בכמות, וגם אורך באיכות — עי"ז ענין הכבוד והעונג שנמשך מיום השבת (שמצוה לכבדו ולענגו¹⁰⁶), ככל עניני השבת, על כל ימי השבוע, והיינו, שהעבודה היא מתוך כבוד ועונג, מתוך הרחבה,

וכפתגם רבינו הזקן¹⁰⁷, שהקב"ה נותן לבנ"י גשמיות, והם עושים מהגשמיות — רוחניות, והיינו, שהקב"ה נותן להם "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁰⁸, ועי"ז עושים שיהי' עולם חי ("א לעבעדיקע וועלט"), ועד שעושים מהעולם "נחלה בלי מצרים"¹⁰⁹, "נחלת יעקב אביך"¹¹⁰,

וענין זה ממשיכים מ"סעודה שלישית" בסעודתא דר' חדקי¹¹¹ ו"סעודתא דדוד מלכא משיחא"¹¹² — יבוא ויגאלנו בקרוב ממש, בגאולה האמיתית והשלימה.

* * *

יג. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה.

* * *

(102) שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב.
 (103) יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טז.
 (104) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.
 (105) נוסח ברכת "אהבת עולם" בתפלת ערבית, ע"פ לשון הכתוב — ס"פ נצבים.
 (106) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרמ"ב.
 (107) ראה שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט תשכ"ד בסופה (תו"מ חל"ט ע' 76). וש"נ.
 (108) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.
 (109) שבת קיח, סע"א.
 (110) ישעי' נח, יד. וראה שבת שם, ריש ע"ב.
 (111) ראה שבת קיז, סע"ב.
 (112) פע"ח שער השבת פכ"ד. סידור האריז"ל בכוננות הבדלה ומוצ"ש.

בס"ד. שיחת מוצש"ק פ' בשלח, יו"ד שבט, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. ישנם כמה ענינים שהם משנים קדמוניות, החל מזמן בריאת העולם — שזהו הענין של מוצאי שבת:

במוצאי שבת הראשון בהתחלת הבריאה, נפעלה שמחה גדולה בעולם — כדאיתא במדרשי שבתחילה הי' רק ענין של אור, "ל"ו שעות שימשה אותה האורה, שנים עשר של ערב שבת, וי"ב של לילי שבת, וי"ב של שבת, כיון ששקעה החמה במוצאי שבת, התחיל החושך מממש ובא, ונתיירא אדם הראשון (בראותו לראשונה ענין של חושך) . . מה עשה הקב"ה, זימן לו שני רעפים והקישן זה לזה ויצא מהן אור, וכירך עלי", ומאז ישנה המצוה שבכל מוצאי שבת מברכים "בורא מאורי האש" על האור שנתחדש במוצאי שבת.²

ונמצא, שבמוצאי שבת הי' ענין של חידוש, וחידוש כפול: (א) ענין של אור לאחרי ש"התחיל החושך מממש ובא", (ב) באור גופא — אין זה כמו האור שהי' עד עתה, שניתן עי"י הקב"ה באופן של אתערותא דלעילא, ללא פעולת האדם, אלא אור שנפעל עי"י האדם, ולכן, עם היותו אור קטן יותר, אפילו לגבי אור היום של יום חול, ועאכו"כ לגבי האור של השבת הראשון בעולם, שהי' אור נעלה שלא בערך, הנה דוקא על אור זה מברכים מיוחדת, ובלשון רבים: "בורא מאורי האש"³, היינו, שבאור זה נכללים כו"כ מאורות, שמכולם יחד נעשה אור.

ב. ונוסף על הענין האמור שישנו בכל מוצאי שבת, הרי זה מוצאי שבת הקשור עם שבת מיוחדת — מוצאי שבת שבין פרשת בשלח ופרשת יתרו (שמתחילים לקרותה עוד בשבת פרשת בשלח לפנות ערב, אבל זהו עדיין באופן שאין שבת מכין לחול⁴, ואילו במוצאי שבת מתחילה ההכנה לשבוע של פרשת יתרו), שמקשר תוכן פרשת בשלח עם תוכן פרשת יתרו:

התוכן של פרשת בשלח הוא — יציאת מצרים, והתוכן של פרשת יתרו הוא — מתן-תורה.

הענין של יצי"מ הוא דבר גדול ביותר — שאז נעשו בנ"י "עם

(1) ב"ר פי"א, ב. וש"נ.

(3) ראה ברכות נא, ב. נב, ב.

(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סררח"צ. וש"נ.

(4) ראה ביצה ב, ב.

לבדד ישכון⁵, ע"י "אלקים קרובים"⁶, "אשר הלך .. לפדות לו עם"⁷, "לקחת לו גוי מקרב גוי"⁸.

ועז"נ⁹ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", היינו, שהתכלית והשלימות של יצי"מ היא כאשר "תעבדון את האלקים על ההר הזה", שזהו"ע של מתן-תורה על הר סיני.

וההתחלה בזה היא — במוצאי שבת פרשת בשלח, שאז מתחיל השבוע והעבודה של פרשת יתרו.

ג. ובשנה זו ניתוסף עוד ענין — יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

ענינו של יום ההילולא מובן במכ"ש מ"יא צייט" אצל כל נשמה, שאז נעשית עלי, ועאכו"כ אצל נשמה של צדיק, שהעלי' היא ביתר שאת וביתר עוז.

וכאשר מדובר אודות צדיק שהי' "רועה נאמן", כמו ה"רועה נאמן" הראשון, משה רבינו, שעליו נאמר¹⁰ "ומשה הי' רועה", ועד"ז "רועה נאמן" בכל דור ודור, אתפשוטותא דמשה בכל דרא¹¹, שזהו ענינם של ראשי ישראל שבכל דור, להנהיג את הדור [ולא להסתגר בד' אמות שלהם ולילך שם "מחיל אל חיל"¹², שזוהי עבודה עבור סוג אחר של נשמות] — הרי זה כפי שכותב בעל ההילולא במכתב הידוע¹³ בנוגע להסתלקות-הילולא של נשיא, שאפילו כאשר הנשמה עולה למעלה, אזי "לא יפרדו (מאלו שהיו) צאן מרעיתם" (בחיים חיותם בעלמא דינ), אלא ממשיכים לעורר עליהם רחמים עליונים מלמעלה, ולהשפיע להם כל ההשפעות, ברוחניות ובגשמיות.

ומזה מובן, שכאשר מדובר אודות צדיק שענינו הוא להיות רועה צאן מרעיתו — אזי העלי' ביום ההילולא היא לא רק בהנוגע לנשמתו בלבד, אלא כאשר יש עלי' לנשמתו, הרי הוא מנצל זאת מיד בשביל עלי' גם עבור צאן מרעיתו.

ובלשון הגמרא: "בתר רישא גופא אזיל", והיינו, שכאשר יש עלי' אצל ה"ראש", אזי גם ה"גוף" ששייך אל ה"ראש", הדור ששייך לנשיא, "בתר רישא אזיל", כך, שנפעלת עלי' גם בנשמות בגופים של כל צאן

(5) בלק כג, ט. (10) שם, א. (6) ואתחנן ד, ז. (11) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). (7) דברי הימים-א יז, כא. (12) תהלים פד, ח. וראה ברכות ומו"ק (8) ואתחנן שם, לד. בסופן. (9) שמות ג, יב ובפרש"י. שמו"ר פ"ג, ד. (13) אג"ק שלו ח"א קמא. וראה לקו"ש חל"ו ע' 7 ואילך.

הכאת שני רעפים זה בזה אינו בערך לאור היום בכלל, ועאכו"כ שאינו בערך לאותה האור ששימשה ל"ו שעות — אעפ"כ, על אותה האורה, אור בידי שמים שבא מלמעלה, אין מברכים, אלא דוקא על האור שבא ע"י פעולת האדם, ובאופן של יגיעה, כיון ש"אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו"⁹⁰, כדי שלא יהי' "נהמא דכיסופא"⁹¹, אלא ענין שבא ע"י יגיעת עצמו.

יב. ולאחרי התחלה כזו במוצאי שבת, נעשה שבוע מוצלח, גם בענינים הגשמיים — עי"ז שממשיכים מקדושת השבת לעניני חולין של ששת ימי החול, שיהיו "חולין שנעשו על טהרת הקודש"⁹² (שהרי ענינו של שבת הוא "קודש", למעלה מיו"ט שהוא "מקרא קודש"⁹³).

ובפרט שבוע זה — שבו נעשית ההתחלה וההכנה לקבלת התורה, החל מהענין ד"וישמע יתרו", "שיתר פרשה אחת בתורה"⁹⁴,

וידוע⁹⁵ החילוק שבין תורה לתפלה, שנוסח התפלה הוא בכל יום בשוה, ואין חיוב לחדש בכל תפלה ותפלה, משא"כ לימוד התורה צריך להיות באופן ד"לאפשא לה" (כלשון הזהר⁹⁶), להוסיף פרשת בתורה,

אלא שהוספה זו צריכה להיות ע"פ יסודות התורה — "מנא הני מילי כו' דאמר קרא", וכמאמר אילפא "אי איכא דשאל לי במתנינא .. ולא פשיטנא לי' ממתני'⁹⁷, וע"פ הפס"ד בשו"ע חושן משפט⁹⁸ בנוגע ל"טעה בדבר משנה חוזר"⁹⁹, ש"בזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים .. בכלל משנה יחשבו", הנה כל החידושים צריכים להיות מיוסדים על "דבר משנה" — דברי גדולי ישראל שלפנינו, לא רק ראשונים, אלא גם אחרונים ואחרוני האחרונים שנתפשטה הוראתם בכל תפוצות ישראל.

ולימוד התורה באופן שמוסיף פרשה בתורה, נותן כח מיוחד לקבל את התורה מחדש למחרת בבוקר — כנוסח ברכת התורה: "נותן התורה", לשון הוה¹⁰⁰, והיינו, שלומד תורה מתוך חיות חדש, ש"לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה .. אלא כחדשה"¹⁰¹, "בכל יום יהיו בעיניך

(90) ב"מ לח, א. (91) ראה תו"א מקץ לח, ג. לט, ד. ובכ"מ. (92) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. הובא בלקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ. (93) חגיגה יט, ב. וש"נ. וראה תו"א לך לך יג, א. ובכ"מ. (94) ראה לקו"ת צו יב, סע"א ואילך. סידור (עם דא"ח) שער המועדים ריו, א ואילך. ובכ"מ. (95) שמו"ר פכ"ז, ח. הובא בפרש"י ר"פ יתרו. וראה סה"מ תש"ט שם ע' 57. (96) ראה תו"א מקץ לח, ג. לט, ד. ובכ"מ. (97) תענית כא, א. (98) רסכ"ה. הלי' ת"ת לאדה"ז רפ"ב. וש"נ. (99) כתובות פד, ב. וש"נ. (100) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ. (101) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו.

הבדלה "מצוה מן המובחר לברך על אבוקה"⁷⁹, וכדברי הגמרא במסכת ברכות⁸⁰ שהמזיקים בורחים מאור האבוקה,

ולא אור שאין בו שימוש, כמו נר של כבוד וכיו"ב, אלא דוקא אור שיכול ליהנות ממנו, שלכן "נוהגין להסתכל בצפרנים לראות שיוכל להנות לאורו"⁸¹, והיינו, שמברר אפילו את הצפרניים שיהיו מאירים.

יא. והענין בזה בעבודת האדם:

כל זמן שנמצאים בד' אמות של תורה — הרי "תורה אור"⁸², ואין ענין של היפך האור, וכמ"ש⁸³ "הלא כה דברי כאש", "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה"⁸⁴;

אבל כאשר התורה באה למטה, ומתקשרת עם האדם — הרי אף ש"נפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש"⁸⁵, הרי ישנה גם הנפש ש"אקדמי" טענית⁸⁶, שמצדה ישנו ענין של חושך, ובפרט מצד ה"עולם", מלשון העלם והסתר (כמבואר בכ"מ⁸⁷).

ובכן, המלאכה הראשונה והענין הראשון — לפעול ענין האור, ולא רק מצד נפש האלקית לבדה, אלא מצד נפש האלקית ונפש הבהמית כפי שהם משולבות ונעשות מציאות אחת (ולא באופן שמניח לגוף לרעות בשדות אחרים, ורק מזמן לזמן מתייחס לאופן הנהגת הגוף), כיון שהקב"ה בכח המפליא לעשות קישר רוחניות בגשמיות⁸⁸, ובדומה לזה גם הקישור של נפש האלקית עם נפש הבהמית, והיינו, שלמרות העובדה ש"רוח בני האדם ("אתם קרויין אדם") העולה היא למעלה", ואילו "רוח הבהמה (נפש הבהמית) היורדת היא למטה"⁸⁹, כך, שאינם בערך זל"ז, הנה בכח המפליא לעשות מתקשרים יחד, ובאופן שמתלבשים זב"ז ומתפעלים זמ"ז.

ובזה מתבטאת עבודתו של יהודי — שמיד לאחר לימוד התורה, ניצל את הלימוד באופן שיהי "מביא לידי מעשה"⁹⁰, לפעול בעולם העשיי, ובכח המעשה שלו, שתהי' אבוקה מאירה אור, ואור שיכולים ליהנות ממנו, ועד שהגוף ירגיש שזהו אור שהוא נהנה ממנו.

ואע"פ שמקודם לכן הי' אור נעלה ביותר, שהרי האור שנעשה ע"י

(79) שו"ע אדה"ז אור"ח סר"ח צ"ס"ד. וש"נ.
 (80) מג, ב.
 (81) שם ס"ו. וש"נ.
 (82) משלי ו, כג.
 (83) ירמי' כג, כט.
 (84) תניא רפ"ב.
 (85) זח"א קעט, א"ב.
 (86) לקו"ת שלח לז, ד. וראה לקו"ש חל"ד ע' 112 הערה 63. וש"נ.
 (87) ראה רמ"א אור"ח ס"ו סוס"א.
 (88) קהלת ג, כא.
 (89) קידושין מ, ב. וש"נ.

מרעיתו, ועל ידם — אצל כל בני, עלי' "מחיל אל חיל", הן ברוחניות והן בגשמיות.

ובזה ניתוסף גם שהקביעות של יום ההילולא בשנה זו היא כמו בפעם הראשונה, בשנת תש"י, שגם אז חל ביום הש"ק — שמצד זה נמשך אור גדול יותר, ובלשון רבינו הזקן¹⁴: "אור העולה על כולנה".

ד. וכל זה נמשך מיום השבת על כל ימי השבוע שלאח"ז, שהרי יום השבת כולל את כל ימי השבוע, ו"מיני' מתברכין כולהו יומין"¹⁵, שממנו נמשכת ברכה והצלחה על כל השבוע שלאח"ז.

אלא שבפועל ממש — הרי יום השבת עצמו אסור במלאכה ובמשא ומתן וכו', ואדרבה: ההנהגה של יום השבת היא באופן ש"כל מלאכתך עשוי"¹⁶, והיינו, שישנו הכל מן המוכן, ללא צורך ביגיעה, כיון שהכל נעשה כבר לפני השבת;

ואילו המשכת הברכה והצלחה, "פרוטה לפרוטה", עד למטה מעשרה טפחים — הרי זה במוצאי שבת.

ויה"ר שיומשכו כל הענינים האמורים לעיל באופן ש"עולה על כולנה" — ברכה והצלחה ביותר בלימוד התורה ובקיום מצוותי, ואח"כ גם ב"הנהגה בהן מנהג דרך ארץ"¹⁷, באופן ש"בכל דרכיך דעהו"¹⁸, שגם שם יראו שזוהי "דרך ה'", היינו, שהדבר נעשה בדרך שבה רוצה הקב"ה; ומזה באים לפירוש הפנימי ב"דרך ה'" — שזוהי הדרך שעל ידה נמשך ובא הקב"ה בד' אמותיו של היהודי ובחלקו בעולם,

וכל זה — בהצלחה מרובה, ועד להצלחה גם בענינים הגשמיים כפשוטם, שתהי' שנה מבורכת בכל טוב, בטוב הנראה והנגלה, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ה. בנוגע לבעל ההילולא, אשר, בחיים חיותו בעלמא דין הי' נוהג צאן מרעיתו — הרי זה ע"ד שמצינו בגמרא¹⁹ בנוגע לרועה נאמן הראשון של בני, משה רבינו (שאתפשטותא דמשה בכל דרא, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), ש"מה להלן עומד ומשמש, אף כאן (לאחר ההסתלקות) עומד ומשמש".

(14) תניא שעהיוה"א רפי"ב.
 (15) זח"ב סג, ב. פח, א.
 (16) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע.
 (17) (אדה"ז) אור"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).
 (18) משלי ג, ו.
 (19) סוטה יג, סע"ב.
 (17) ברכות לה, ב.

וכמובן מהמשך דברי הגמרא והתוס' שם, שהענין ד"עומד ומשמש" הוא לא רק בנוגע לצדיקים ובינונים, אלא גם כאשר ישנם אלו שנשאר אצלם משהו מ"מעשה פעור" (שזהו מג' העבירות שאין למטה מהם), מתעסק עמהם משה רבינו אפילו לאחר הסתלקותו — שלכן "נקבר משה אצל בית פעור (כמ"ש²⁰ ויקבור אותו בגיא בארץ מואב מול בית פעור") כדי לכפר על מעשה פעור²¹, וכפי שמביא תוס'²² ממדרש ש"בכל שנה ושנה .. באותו פרק בית פעור עולה למעלה כדי לקטרג כו', וכשהוא רואה קברו של משה, חוזר ושוקע כו",

ועי"ז יכולה להיות המשכת כל הענינים הקשורים עם ארץ ישראל ברוחניות ועם ארץ ישראל בגשמיות — כמובן מזה ש"ויקבור אותו בגיא גו'" על גבול ארץ ישראל, בערבות מואב אשר על ירדן ירחו, ובגמר הארבעים שנה, בזמן שהי' הקדמה קרובה לכניסה לארץ ישראל.

ו. וענין זה ("עומד ומשמש") נעשה ע"י התורה:

בנוגע לרועה נאמן הראשון — הרי ההתחלה היתה מזה ש"משה קיבל תורה מסיני"²³, ואח"כ למד עם כל בני", כמסופר בגמרא במסכת עירובין²⁴ "כיצד סדר משנה, משה למד מפי הגבורה, נכנס אהרן ושנה לו משה פירקו .. נכנסו בניו ושנה להן משה פירקו .. נכנסו זקנים ושנה להן משה פירקו .. (ואח"כ) נכנסו כל העם ושנה להן משה פירקו".

ולכן, גם כל ההמשכות של בני" בדור של רועה זה, הוצרכו להיות על ידו דוקא,

ועד שגם כאשר משה טען "מאין לי בשר"²⁵,

— וכפי שמבאר רבינו הזקן²⁶, שמשו רבינו ביקש שלא תהי' על ידו השפעת בשר, כיון שאין זה שייך לדרגא ולמעמד ומצב של נשמתו; הוא מבין שיש לו שייכות ל"קיבל תורה", ולכן לומד תורה אפילו עם פשוט שבפשוטים, אבל איזה שייכות יש לו ל"בשר", ובפרט בשר כזה שבא לאחרי ש"התאוו תאוה"²⁷ —

לא הסכימו עמו, ואמרו לו, שגם השפעת הבשר צריכה להיות על ידו²⁸, אלא, שהמשכת הבשר תעבור באמצעות הזקנים, שהם יכולים

(20) ברכה לד, ו.
 (21) שם יד, רע"א.
 (22) ד"ה מפני — שם.
 (23) אבות רפ"א.
 (24) נד, ב. הובא בפרש"י עה"ת ס"פ תשא שלג, ב.
 (25) בהעלותך יא, יג.
 (26) לקו"ת בהעלותך לג, ב.
 (27) שם, ד.
 (28) סה"מ תר"ס ע' קיב. קונטרסים ח"ב

ועי"ז ש"עמלים בתורה", ממשיכים "ונתתי גשמיכם בעתם"⁶⁸, וכל הברכות המנויות לאח"ז, עד "ואולך אתכם קוממיות"⁶⁹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

י. מוצאי שבת — בא לאחר יום השבת:

יום השבת — קשור עם ענין התורה, כמארז"ל⁷⁰ "דכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל", וכדאיתא במדרש⁷¹ על הפסוק⁷² "ויקהל משה", "אמר הקב"ה (למשה) עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים", והיינו, שאע"פ שהי' זה דור של "אוכלי המן", שאפילו בימות החול לא היו להם טרדות של "החורש והזורע וכו"⁷³, שהרי היו במדבר, והיו לכם כל צרכיהם מן המוכן, אעפ"כ, אין זה מגיע למעלת השבת ומנוחת השבת, ולכן הי' אז הענין ד"ויקהל משה", ומאז נקבע המנהג "להקהיל קהלות בכל שבת ושבת .. ללמד ולהורות לישראל דברי תורה"⁷⁴.

אבל לא זו היא התכלית, אלא לאח"ז בא מוצאי שבת, שזהו התחלת ימות החול — "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך"⁷⁴, והענין ד"יאכל בשבת" נעשה דוקא עי"ז ש"טרח בערב שבת"⁷⁵, שבזה נכללים כל ששת ימי השבוע, שבהם צריכה להיות ההכנה ליום השבת, שלכן התקינו שמיום ראשון (מוצאי שבת) אומרים "היום יום ראשון בשבת", וכפי שמפרש הרמב"ן⁷⁶ שע"ז מקיימים המצוה ד"זכור את יום השבת לקדשו".

וההתחלה בזה היא — כאמור לעיל (ס"א) ש"זימן לו (הקב"ה לאדה"ר) שני רעפים והקישן זה לזה ויצא מהן אור", והיינו, שאע"פ שרואים לפתע שנעשה חושך בעולם, יש בכחו של יהודי — "אתם קרויים אדם"⁷⁷ — לפעול אור,

אלא שבשביל זה צריך להיות ענין של עשי' ("ער דארף עפעס טאָן דערצו"), ובאופן של הכאה — "יגעט ומצאת"⁷⁸,

ובאופן שהאור הוא לא ע"י נר יחיד, אלא דוקא אבוקה, שהרי בנר

(68) ר"פ בחוקותי, ובתו"כ ופרש"י עה"פ.
 (69) שם, יג.
 (70) שבת פו, ב. וראה תו"א יתרו ע, ד
 ואלך. ובכ"מ.
 (71) יל"ש ר"פ ויקהל. וראה שו"ע אדה"ז
 אר"ח סר"צ ס"ג. וש"נ.
 (72) ר"פ ויקהל.
 (73) ראה לקמן ס"ד ואילך.
 (74) יתרו כ, ט.
 (75) ע"ז ג, סע"א.
 (76) עה"פ שם, ח.
 (77) יבמות סא, רע"א. וש"נ.
 (78) מגילה ו, ריש ע"ב.

ועד שכאשר חסר הענין של "דחילו ורחימו", אזי יש צורך להבטיח ("באָוואָרענען") שהלימוד לא יהי' זה באופן ש"לא זכה נעשית לו כו", היפך סם חיים (כדברי הגמרא במסכת יומא⁵⁴), והעצה לזה — דוקא ע"י הענין ד"זכה", כפירוש רש"י: "ללמוד לשמה", וע"פ המבואר בכ"מ בארוכה⁵⁵, הרי הלימוד לשמה הוא בהיותו מתוך דחילו ורחימו.

וכידוע תורת רבינו הזקן⁵⁶ — כששאלו אותו מהי הראי' מגלה דתורה למאמר הזהר "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא סלקא לעילא" — שהביא על זה את דברי הגמרא במסכת פסחים⁵⁷: "כתיב⁵⁸ כי גדול עד שמים חסדך, וכתיב⁵⁹ כי גדול מעל שמים חסדך, הא כיצד, כאן בעושיין לשמה (מעל שמים), וכאן בעושיין שלא לשמה" (עד לשמים), שזהו החילוק בין לימוד התורה סתם ללימוד התורה מתוך דחילו ורחימו.

וזהו גם הציווי לכל אחד ואחד — שהרי כאו"א מחוייב בלימוד התורה, כפי שמבאר הרמב"ם⁶⁰ פרטי הדברים בזה, ורבינו הזקן מעתיק זאת בהלכות תלמוד תורה שלו⁶¹, ובתוספת ביאור, שאצל כל אחד צריך להיות לימוד התורה בכל יום ויום, כל אחד לפי מעמדו ומצבו, ומזה מובן גם שמוכרחת להיות זכירת מלחמת עמלק בכל יום ויום [וכפי שנקבע הדבר בברכת "אהבת עולם"⁶², שהיא גם ענין של ברכת התורה (כמובא בפוסקים⁶³, ונוגע גם להלכה)], כי, תנאי קודם ללימוד התורה, כדי שיהי' בהצלחה, הוא — שיהי' ההיפך ד"אשר קרך בדרך", אלא אדרבה — בדחילו ורחימו.

ואז נעשית "תורתו" — "ובתורתו יהגה יומם ולילה"⁶⁴, ועי"ז נעשה בעה"ב על חלקו בעולם ועל כל המציאות שמסביבו, שהרי התורה היא בעה"ב על מציאות העולם⁶⁵, אלא שצ"ל "תורתו", ואז הנה "מאן מלכי רבנן"⁶⁶, כי, "בי מלכים ימלוכו"⁶⁷, והיינו, שהתוקף שלהם הוא מהתורה (ולא באופן שרוצים לשנות את התורה שתהי' בהתאם לרצון שלהם).

(54) עב, ב.
 (55) ראה תניא פל"ט (נג, ב). קונטרס ורש"י.
 (56) עה"ח פי"א. ועוד.
 (57) ראה בית רבי ח"א פ"כ. נצו"ז לתקו"ז
 שם. וראה גם שיחת ש"פ חיי שרה תשכ"ו
 ס"ב (תו"מ חמ"ה ע' ...).
 (58) נ, ב.
 (59) תהלים נו, יא.
 (60) שם קח, ה.
 (61) הלי' ת"ת פ"א ה"ח.
 (62) פ"ג ה"ד.
 (63) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד.
 (64) ראה שם סמ"ז ס"ו. ורש"י.
 (65) תהלים א, ב. וראה קידושין לב, ריש ע"ב. ע"ז יט, א.
 (66) ראה ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. ורש"י.
 (67) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).
 (68) משלי ה, טו. וראה גיטין שם.

להיות ה"ממוצעים", כיון ש"ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם"²⁹, היינו, שכל אחד מהם הוא שלוחו של משה, ויש בו רוחו של משה, וטעם הדבר — כי, להיותו "רועה נאמן", אינו יכול להגביל את עצמו ללימוד התורה בלבד, אלא ענין זה צריך להיות נמשך עד אפילו ל"בשר" ש"התאוו תאוה".

ומזה מובן גם שעד"ז הוא אצל רועה נאמן שבכל דור ודור.

[ואין זה בסתירה להאמור לעיל (ס"ג) שיש צדיקים שדרך העבודה שלהם היא באופן אחר — שהרי מצינו כבר בזמן הש"ס, שהיו כאלו שענינם הי' ללמוד תורה את העם, והיו גם כאלו שמצינו מהם רק מעט הלכות, או שלא מצינו מהם הלכות כלל, אלא שבצדקתם ובהנהגתם הגינו על הדור בדרך מקיף³⁰; אבל ענינו של "רועה" הוא — כמסופר במדרש³¹ — שמכניס את עצמו למצוא את ה"עשב" המתאים לכל אחד, לזקנים לפי ענינים, לבינונים לפי ענינים, ולצעירים לפי ענינים].

אבל ההתחלה והעיקר הוא — בענין התורה.

וכאמור לעיל (ס"ב) שכל ההתהוות של בני"י ביצי"מ באופן ד"לקחת לו גוי מקרב גוי", היא בזכות קבלת התורה ולימוד התורה, כפי שמפרש רש"י בפסוק "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה": "וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים — דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה".

ז. וכיון שההתחלה צריכה להיות בענין התורה, לכן, ההנהגה היא, שבכל יום הילולא (ויום שלאח"ז) חוזרים גם מאמר מבעל ההילולא, או מאמר שמיוסד על מאמר שלו, בתוספת ביאור.

ובהמשך להמדובר לעיל (ס"ב) שמוצש"ק זה מחבר את הענין של פרשת בשלח (שהרי זה מוצאי שבת פרשת בשלח) עם השבוע והשבת של פרשת יתרו — ישנם גם מאמרים של בעל ההילולא שהם מאחדים פרשת בשלח עם פרשת יתרו:

ישנם שני מאמרים מהשנה האחרונה שלפני ההסתלקות³² שמתחילים בענין פרשת עמלק, שבסופה וסיומה של פרשת בשלח, ובמאמר השני מקשר זאת גם עם הענין ד"וישמע יתרו"³³, שהי' הכנה למתן תורה, שזוהי הנקודה התיכונה של פרשת יתרו.

(29) שם, יז.
 (30) ראה אג"ק ח"ג ע' שלא, תו"מ ח"א משה גוי' תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 34 ואל"ך).
 (31) ר"פ יתרו.
 (32) ד"ה ויבוא עמלק גוי' וד"ה ויאמר
 (33) ר"פ יתרו.
 (34) ובהנמקן שם בהערה 2.
 (35) שמו"ר פ"ב, ב.

ה. ונקודת הדברים:

במאמר נתבארו כמה פרטים במלחמת עמלק, וגם כללות הענין דעמלק שהוא להיפך מיתרו, כמובן גם בפשטות הענינים — שיתרו בא מארץ מדין כדי לראות ולשמוע ולקבל הענינים הקשורים עם מ"ת, ואילו אצל עמלק הי' להיפך — שהי' קרוב, והי' במעמד ומצב ש"יודע את רבונו ומכוין למרוד בו"³⁴.

ושני ענינים אלו הם הכנה למ"ת — כפי שמביא במאמר³⁵ מדברי הזהר³⁶ שההכנה למ"ת היתה עי"ז ש"וישמע יתרו", שזהו בבחינת "יתרון החכמה מן הסכלות"³⁷; וקודם לזה הוצרך להיות הענין דמלחמת עמלק. והנקודה במאמר — שהחטא של עמלק הוא שהי' יודע את רבונו ומכוין למרוד בו, והיינו, שאפילו בשעה שרואה ריבוי אור, שזהו"ע ד"יודע את רבונו", הרי זה מעורר אצלו ש"מכוין למרוד בו";

וכיון שכן, הרי מובן, שאינו מסתפק בעצמו, אלא מתעסק ללחום עם בניי — "אשר קרן בדרך"³⁸, וכפי שמפרש במדרש תנחומא³⁹ ש"קרן" הוא מלשון קרירות, והיינו, שאפילו אם אינו יכול מיד בתחילה לפעול ענין של ניתוק (אָפּרײסן), מתחיל לכל-הפחות לפעול ענין של קרירות.

ועז"נ⁴⁰ "ראשית גוים עמלק", היינו, שע"י עמלק נעשית פתיחה דלת עבור כל השבע אומות (כללות הגוים) שאינם מניחים לבניי להתנהג באופן המתאים להם, שזהו כללות הענין של "ארץ ישראל" ברוחניות, שמזה נמשכת אח"כ ארץ ישראל בגשמיות.

ומסיים במאמר⁴¹, שההתחלה צריכה להיות באופן ד"צא הלחם בעמלק"⁴²:

אע"פ שצריך להיות ענין של יציאה ("צא"), והיינו, שכדי להלחם בעמלק אי אפשר בשעת מעשה לישיב ולהתעסק ב"עליות" ששייך אליהם מצד עצמו, אלא צריך להיות ענין של יציאה — הרי זה דבר המוכרח כדי להלחם בעמלק.

אלא שבשביל זה יש צורך ב"בחר לנו אנשים"⁴², "אנשי משה"⁴³

(34) ראה סה"מ שם ע' 41. ע' 64. תרס"ה
ע' ריג ובהערה שם. לקו"ש ח"ט ע' 224
הערה 29. חכ"א ע' 193 הערה 38. וש"נ.
(35) סה"מ תש"ט שם ס"ע 56 ואילך.
(36) ח"ב סז, ב ואילך.
(37) קהלת ב, יג.
(38) תצא כה, יח.
(39) תצא ט. הובא בפרש"י עה"פ. וראה סה"מ שם ס"ע 40 ואילך.
(40) בלק כד, כ. וראה סה"מ שם 62 ואילך.
(41) שם ע' 41.
(42) בשלח יז, ט.
(43) תו"א תצוה פג, ב. סה"מ שם ע' 34.
ע' 41. ע' 51. ע' 66.

(שהרי משה אמר זאת), שענינו הו"ע הביטול, כמ"ש⁴⁴ "ונחמו מה" — שזהו ההיפך לגמרי מענינו של עמלק, שיש לו החוצפה הכי גדולה, ש"יודע את רבונו", ואעפ"כ "מכוין למרוד בו".

ואין לחשוב שמלחמה זו שייכת ליחידי סגולה בלבד — שהרי רואים שמלחמת עמלק היתה באופן שמשה בעצמו לא השתתף במלחמה, אלא המלחמה התנהלה ע"י אנשים שבחר תלמידו של משה, ומשה סייע להם ע"י תפלתו, כמ"ש⁴⁵ "והי' כאשר ירים משה ידיו וגבר ישראל", ולא באופן של נס ומופת, אלא כדברי המשנה⁴⁶: "וכי ידיו של משה עושות מלחמה . . . אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים כו" — היפך הנהגתו של עמלק ש"מכוין למרוד בו".

ועז"נ⁴⁷ "מלחמה להוי' בעמלק מדור דור", שזהו ציווי בכל שנה ושנה, ובכל מקום ומקום, ועד שלדעת כמה פוסקים⁴⁸ ישנו חיוב, מצות עשה מן התורה, לקרות פרשת עמלק — "זכור את אשר עשה לך עמלק"⁴⁹ — לכל הפחות פעם אחת בשנה, ולדעת כמה פוסקים⁵⁰, גם נשים חייבות בזה, אע"פ שפטורות מלימוד התורה.

ט. והענין בזה:

יכול מישוהו לחשוב: מיהו התובע ומהו ההכרח לכך שלימוד התורה יהי' מתוך התלהבות; די בכך שהוא מתמיד בלימוד התורה, ועד שאין לו רגע פנוי ביום שאינו ממלא אותו בלימוד התורה, אבל מהו ההכרח שלימוד התורה יהי' מתוך דחילו ורחימו דוקא, מתוך התלהבות וחימיות?!

הוא יודע אמנם מ"ש בגמרא⁵¹ "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו", וכן מ"ש בזהר⁵² "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא סלקא לעילא", אבל, מי יאמר שהוא מחוייב לקיים גם זאת; די בכך שלומד תורה, ובזה נכללים כבר כל הענינים.

ועל זה אומרים לו: קודם קבלת התורה צריכים לשרש את עמלק — "תמחה את זכר עמלק"⁵³, באופן שלא ישאר זכר ורושם מענין הקרירות, ובזה תלוי אח"כ כל הקיום של לימוד התורה.

(44) שם טז, ז.
(45) שם יז, יא. וראה פרש"י שם, יב.
(46) ר"ה כט, א. הובא בפרש"י עה"פ. (לרש"י זעווין) ע' קצב.
וראה סה"מ שם ע' 51.
(47) ברכות כב, א.
(48) שם, טז.
(49) תקו"ז ת"י (כה, ב).
(50) ראה שו"ע או"ח סוסטרפ"ה, ובנ"כ.
(51) תצא שם, יז. וראה סה"מ שם.
(52) תצא שם, יב.
(53) שם, יט.